

**ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КОРПОРАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ОФШОРНИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ У ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД****LEGAL CHALLENGES AND PROSPECTS OF CORPORATE REGULATION
OF OFFSHORE FINANCIAL CENTERS IN THE POST-PANDEMIC PERIOD****Демченко М.Ю., корпоративний юрист, незалежний експерт***Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

У статті досліджено соціально-правові передумови формування сучасної офшорної банківської системи та визначено місце офшорних фінансових центрів у глобальній економіці. Проаналізовано правову природу офшорних юрисдикцій як інструмента легалізації доходів злочинного походження, а також чинники, що сприяють розвитку організованої злочинності, зокрема корупційних правопорушень серед осіб, наділених владними повноваженнями в державному та місцевому управлінні.

Обґрунтовано, що розміщення активів в офшорних зонах може бути законним механізмом оптимізації оподаткування при здійсненні фінансових операцій. При цьому більшість офшорних центрів забезпечують високий рівень банківської конфіденційності, яка часто визначає конкурентні переваги тієї чи іншої юрисдикції. Захист фінансової та корпоративної інформації створює привабливі умови для іноземних інвесторів, мінімізуючи ризики судового переслідування та потенційних санкцій. При тому, що офшорні структури широко застосовуються в легальному бізнесі, вони також можуть використовуватися для ухилення від оподаткування, відмивання коштів та інших фінансових правопорушень.

Узагальнено теоретичні засади та практичний досвід розвитку офшорних юрисдикцій у світовій економіці. Попри активізацію міжнародних зусиль у боротьбі з тіньовими фінансовими схемами, відплив капіталу до офшорних зон залишається стабільним. Це зумовлено їхніми податковими та регуляторними перевагами, а також сприятливими умовами для ведення бізнесу, зокрема гнучким валютним регулюванням та митно-тарифними стимулами. Окреслено умови, необхідні для отримання статусу офшорної юрисдикції, серед яких основну роль відіграють політична стабільність, розвинена банківська інфраструктура, наявність кваліфікованих спеціалістів та стратегічне економіко-географічне положення.

Представлено класифікацію офшорних центрів за визначеними критеріями, а також висвітлено перспективи їхнього подальшого розвитку в контексті глобальної економічної інтеграції. Проаналізовано шляхи покращення інвестиційного клімату в офшорних зонах, зокрема через залучення прямих іноземних інвестицій. Визначено як позитивні, так і негативні наслідки діяльності офшорних центрів для національних економік. Окреслено суперечливий характер офшорних юрисдикцій, що одночасно виступають інструментом залучення капіталу та механізмом ухилення від податкового регулювання. Розглянуто процеси деофшоризації, що впроваджуються різними країнами, а також роль міжнародних організацій у протидії відмиванню доходів, ухиленню від податків і фінансовій корупції.

Ключові слова: офшорні зони, прямі іноземні інвестиції, деофшоризація, офшорні центри, пандемія, світова економіка.

The article examines the socio-legal prerequisites for the formation of the modern offshore banking system and defines the role of offshore financial centers in the global economy. The legal nature of offshore jurisdictions is analyzed as a tool that can facilitate the legalization of criminal proceeds, as well as the factors contributing to the development of organized crime, particularly corruption offenses among individuals vested with public authority at the state and local government levels.

It is substantiated that asset placement in offshore zones is a legitimate mechanism for tax optimization in financial transactions. At the same time, most offshore centers ensure a high level of banking confidentiality, which often determines the competitive advantages of a particular jurisdiction. The protection of financial and corporate information creates attractive conditions for foreign investors by minimizing the risks of legal prosecution and potential sanctions. Although offshore structures are widely used in legitimate business, they can also be exploited for tax evasion, money laundering, and other financial offenses.

Theoretical foundations and practical experience in the development of offshore jurisdictions in the global economy are summarized. Despite intensified international efforts to combat shadow financial schemes, capital outflows to offshore zones remain stable. This is explained by their tax and regulatory advantages, as well as favorable business conditions, including flexible currency regulation and customs-tariff incentives. The key conditions necessary for obtaining offshore jurisdiction status are outlined, with political stability, a well-developed banking infrastructure, qualified specialists, and a strategic economic-geographical location playing a crucial role.

A classification of offshore centers based on specific criteria is presented, along with an analysis of their prospects for further development in the context of global economic integration. The article examines ways to improve the investment climate in offshore zones, particularly through the attraction of foreign direct investment. Both the positive and negative consequences of offshore centers for national economies are identified. The contradictory nature of offshore jurisdictions is highlighted, as they serve both as a tool for capital attraction and as a mechanism for tax avoidance. The processes of de-offshorization implemented by various countries, as well as the role of international organizations in combating money laundering, tax evasion, and financial corruption, are considered.

Key words: offshore zones, foreign direct investment, de-offshorization, offshore centers, pandemic, global economy.

Постановка проблеми. Офшоризація становить серйозну загрозу не лише для економіки України, а й для стабільного та збалансованого розвитку світової економічної системи загалом [1]. Завдяки механізмам податкової оптимізації та можливості приховування власності, офшорні юрисдикції сприяють поширенню недобросовісної конкуренції, зменшенню податкових надходжень до державних бюджетів, зростанню рівня тіньової економіки, активізації схем відмивання коштів і масштабному відпливу капіталу.

Основними чинниками, що зумовлюють виведення фінансових активів за межі національних юрисдикцій, є значне податкове навантаження порівняно з умовами, які пропонують офшорні зони. Крім того, офшори слугують важливими інструментами для легалізації незаконно отриманих прибутків, а також ухилення від сплати подат-

ків. Глобалізаційні процеси, лібералізація економічних відносин, функціонування відкритих ринків і вільне переміщення капіталу й інвестицій сприяли посиленню тенденцій офшоризації як на рівні національних економік, так і в межах світової господарської системи [2, 3].

У цьому дослідженні особливу увагу зосереджено на тому, що через недосконалість законодавчої бази окремих країн та відсутність належного регулювання фінансового сектору низка кредитно-фінансових установ, спираючись на принцип «банківської таємниці», фактично сприяє масштабному переміщенню нелегальних фінансових потоків. Це дає можливість зацікавленим особам не лише безперешкодно переміщувати кошти сумнівного походження, а й легалізувати їх через інвестування в законні бізнес-проекти, інтегруючи незаконні прибутки в легальні

фінансові операції. Відсутність механізмів для ідентифікації реальних власників компаній та кінцевих бенефіціарів угод у більшості офшорних зон створює широкі можливості для організованої злочинності в процесі відмивання капіталів, отриманих незаконним шляхом [4, 5].

Актуальність теми. Актуальність дослідження цієї проблематики зумовлена критичною потребою у фінансових ресурсах для відновлення національної економіки в умовах постпандемічного періоду та наслідків російсько-української війни. Основний фокус дослідження спрямовано на розробку й імплементацію практичних заходів, спрямованих на деофшоризацію економіки України та стимулювання залучення прямих іноземних інвестицій.

Одним з основних чинників поширення офшоризації у світовому масштабі є розвиток науково-технічного прогресу, зокрема стрімке вдосконалення сучасних засобів комунікації. Поява та активне поширення інтернету, супутникового зв'язку та інших технологій суттєво скоротили часові витрати на обмін інформацією між віддаленими регіонами світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання, а також визначення правового статусу та класифікації офшорних компаній залишаються недостатньо висвітленими в юридичній літературі. Більшість досліджень, присвячених функціонуванню офшорних компаній, зосереджені переважно в економічній та фінансовій площинах, що пояснюється їхньою значною роллю в економічних процесах. Водночас у правових дослідженнях можна знайти окремі наукові роботи, які певною мірою дотичні до проблематики діяльності офшорних компаній.

Зокрема, дослідження у сфері протидії офшоризації національної економіки та її зв'язку з процесами легалізації (відмивання) доходів, отриманих незаконним шляхом, проводила низка науковців. З. Варналії та С. Мапур [6] розглядають офшоризацію як непродуктивний процес виведення капіталу за межі країни з метою уникнення оподаткування, узаконення прибутків, оптимізації інвестиційних умов і відмивання коштів. Поглиблюючи ці підходи, Н. М. Давиденко та С. І. Войцехівська обґрунтовують необхідність розрахунку коефіцієнта офшоризації економіки, що дає можливість оцінити вплив діяльності офшорних юрисдикцій на економічні процеси країни [7].

А. Денисова пояснює виникнення та швидке поширення офшорного бізнесу конфліктом між прагненням держави забезпечити повний контроль над економічними процесами та небажанням суб'єктів господарювання підкорятися цьому контролю та сплачувати значну частину прибутків у вигляді податків [8]. Також І. Кондрат вважає, що офшорний фінансовий центр – це країна або юрисдикція з фінансовими центрами, які складаються з фінансових установ, що працюють переважно з нерезидентами та/або в іноземній валюті в масштабі, непропорційному розвитку країни, що приймає [9]. Натомість податковими гаванями є країни або окремі території, що задля залучення фінансових ресурсів використовують сприятливий податковий клімат, який при цьому поширюється на всі компанії. Отже, основна розбіжність полягає в контингенті клієнтів.

Деякі автори розглядають офшорні зони як глобальні фінансові центри акумуляції коштів, отриманих у результаті економічних злочинів, і доводять, що механізми легалізації доходів через офшорні юрисдикції є фундаментальними для міжнародного офшорного бізнесу [10].

Науковці З. Луцишин, Т. Фролова, Н. Южаніна, М. Мазур, Д. Перебийніс [11] стверджують, що подальший розвиток офшорів не має перспектив, оскільки світова спільнота активно протидіє їм, а подальша офшоризація є економічно невивідною.

Окрему увагу питанню функціонування офшорних зон приділив В. О. Масюк, який дійшов висновку, що вони

виступають інструментом формування інвестиційних стратегій транснаціональних корпорацій. Водночас він зазначає, що офшори часто використовуються для накопичення тіньових капіталів та їхнього подальшого реінвестування у власний бізнес із мінімізацією податкового навантаження [12].

Низка авторів у своїх дослідженнях акцентують на необхідності посилення контролю за фінансовими операціями, що здійснюються із залученням офшорних юрисдикцій [13–17].

Очевидно, що офшоризація економіки України істотно впливає на національний валютний ринок і є одним з основних чинників фінансово-економічної стабільності держави. Саме тому ця проблема привертає увагу як науковців, так і практиків упродовж тривалого часу [13, 14].

Основною метою цієї статті є здійснення всебічного аналізу фінансово-правового регулювання діяльності офшорних компаній, дослідження їхніх типів, а також розгляд теоретичних і практичних аспектів боротьби з офшоризацією економіки в межах гарантування фінансової безпеки держави.

Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких завдань:

- проаналізувати структурні особливості офшорних юрисдикцій;
- дослідити офшоризацію економіки як фактора фінансової безпеки держави;
- схарактеризувати тенденції розвитку світового офшорного бізнесу;
- дати оцінку стану та динаміки офшоризації економіки;
- визначити стратегічні напрями деофшоризації.

Виклад матеріалу. Офшорна діяльність у правовій науці характеризується як здійснення бізнес-операцій поза межами юрисдикції конкретної держави або її території. Офшорними юрисдикціями є країни, де учасники фінансових і кредитних операцій не є резидентами держави, на території якої відбуваються ці угоди. Визначальною рисою таких юрисдикцій є наявність спеціального правового й податкового статусів для компаній, зареєстрованих у цих країнах, а також законодавчих обмежень, які забороняють ведення підприємницької діяльності на території країни реєстрації.

Списки офшорних зон публікуються центральними банками різних країн та міжнародними організаціями, що займаються боротьбою з офшоризацією [3]. Причиною виникнення офшорних зон часто є економічна депресивність окремих регіонів. Держави, що мають обмежені природні та людські ресурси або недостатній виробничий потенціал, надають можливість іноземним підприємствам реєструватися на їхній території, пропонуючи мінімальні податкові ставки або повне звільнення від податків для залучення капіталу.

Використання фінансових послуг офшорних компаній забезпечує доступ до світових фінансових ресурсів із можливістю автоматичної конвертації валют. Власники таких компаній можуть знімати кошти через банки-партнери офшорних установ у будь-якій країні світу або оформлювати банківські картки в місцевих офшорних банках для здійснення міжнародних розрахунків.

Офшорні юрисдикції сприяють відпливу капіталу з національних економік, що зменшує доходи державних бюджетів і знижує рівень інвестиційної активності. Крім того, вони створюють сприятливі умови для функціонування тіньового сектору економіки, зокрема «сірого» й «чорного» бізнесів.

Легалізація доходів, отриманих незаконним шляхом (відмивання грошей), є одним із найсерйозніших негативних наслідків офшорного бізнесу, що використовується як головний аргумент для запровадження міжнародної анти-офшорної політики. Враховуючи складність відстеження

фінансових потоків, що використовуються для відмивання коштів, боротьба з такими схемами потребує значних ресурсів і комплексного підходу, зокрема посилення міжнародного співробітництва та правового регулювання.

Ще одним критичним аспектом негативного впливу офшорів на глобальну фінансову систему є можливість їхнього використання для фінансування терористичних та екстремістських угруповань. Анонімність операцій у таких зонах сприяє безконтрольному фінансуванню організацій, зокрема злочинних структур. Хоча жорсткіші заходи контролю могли б знизити ризики незаконних фінансових операцій, у деяких випадках витрати на їхнє впровадження можуть перевищувати економічну вигоду від підвищення рівня безпеки.

Пандемія COVID-19 значно вплинула на глобальну економіку, трансформувавши бізнес-моделі та прискоривши процеси цифровізації, у тому числі у сфері фінансових послуг. Зміни вплинули й на офшорний сектор, оскільки компанії почали переосмислювати свої стратегії податкової оптимізації, враховуючи нові виклики та можливості [17].

Одним з основних факторів, що ускладнили використання офшорних юрисдикцій для приховування доходів, стало посилення глобального регулювання. Зокрема, ініціативи Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо автоматичного обміну податковою інформацією значно обмежили можливості компаній та фізичних осіб використовувати офшори для ухилення від оподаткування [1]. Крім того, уряди різних країн почали запроваджувати жорсткіші вимоги до розкриття кінцевих бенефіціарів, що ускладнило приховування власників активів у тіншовому секторі.

Водночас офшорні фінансові центри змушені адаптувати своє законодавство до нових реалій, пропонуючи компаніям легальні способи ведення бізнесу. Попри це,

економічна криза, спричинена пандемією, змусила значну кількість підприємств та приватних осіб шукати безпечні юрисдикції для збереження капіталу. Податкові гавані залишаються привабливими завдяки своїй стабільності, гнучкому законодавству та низьким податковим ставкам, що особливо важливо в умовах фінансової нестабільності.

Деякі країни, прагнучи залучити капітал, запровадили нові програми економічного громадянства, що дають можливість отримати податкові переваги через інвестиції. Однак під міжнародним тиском офшорні зони змушені посилювати вимоги щодо прозорості фінансових операцій, що створює баланс між їхньою привабливістю та необхідністю відповідати міжнародним стандартам.

У світовій фінансовій системі офшорні зони відіграють значну роль як позанаціональні фінансові центри, які здійснюють масштабні операції кредитування та фінансування в іноземних валютах (так званих євровалютах). Це сприяє оптимізації фінансових потоків міжнародними компаніями, але водночас створює виклики для держав у контексті боротьби з ухиленням від сплати податків та фінансовими зловживаннями.

Кожна офшорна зона має свою специфіку. Відповідно, можна виділити кілька видів офшорних зон (табл. 1).

Для зазначених зон характерні:

- ліберальне валютно-кредитне законодавство, яке захищає інтереси інвесторів та не накладає надмірних обмежень на фінансові установи, зокрема, низькі податкові ставки та обмежене державне втручання;
- здійснення валютно-кредитних операцій здебільшого з іноземними валютами, що не є національними для цих країн;
- законодавча можливість продажу валюти за офіційним курсом, якщо він нижчий за ринковий, а також купівлі валюти за офіційним курсом, коли він вищий за ринковий (табл. 2).

Таблиця 1

Види офшорних зон

№	Вид	Приклад
1	Класична офшорна зона	Багамські острови, Кайманові острови, Британські Віргінські острови, Антигуа, Барбадос, Домініканський республіці, Гренаді, островах Монтсеррат, Сент-Крістофер, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Невіс, Бермудські острови, острови Мен, Джерсі та Гернсі князівство Монако
2	Низькоподаткова офшорна зона	Нідерланди, Люксембург, Швейцарія, Ліхтенштейн та Нідерландські Антильські острови.
3	Офшорні території, що мають федеральний устрій	штати Делавер, Вайомінг, Невада в США
4	Нетрадиційні офшорні зони (універсальні)	Ірландія, Кіпр, Угорщина та Мальта

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Таблиця 2

Рейтинг офшорних зон за ступенем надійності

№	Назва країни	Характеристика
1	Багами, Панама, Британські Віргінські острови	Реєстрація офшорних компаній у зазначених юрисдикціях є ефективним способом захисту капіталу від надмірного податкового навантаження, а також оптимізації податкових витрат при здійсненні операцій на валютних і фондових ринках. Вартість створення офшору зазвичай містить базовий пакет послуг, необхідний для роботи секретарських бюро, які займаються документальними питаннями. Процес реєстрації займає відносно короткий термін – у середньому близько двох тижнів. Високий рівень конфіденційності сприяє збереженню анонімності власників, проте може негативно позначитися на довірі ділових партнерів. Солідні компанії часто ставляться з обережністю до співпраці з такими структурами
2	Сейшели, Ірландія, Гібралтар	Такі юрисдикції надають власникам значно ширших можливостей для співпраці з авторитетними клієнтами, оскільки підтверджують вищий рівень довіри та лояльності. Незалежно від вимог щодо фінансової звітності в конкретній офшорній зоні (деякі країни зобов'язують компанії подавати звітність, тоді як інші цього не вимагають), інформація про підприємців і компанії все ж підлягає реєстрації. Офшорні зони другої групи мають більшу довіру, оскільки передбачають наявність відкритих даних про керівний склад компанії, а не лише використання номінального сервісу у вигляді секретарського бюро, як це характерно для офшорів першої групи
3	Кіпр, США, Великобританія	Фактично, ці території лише формально вважаються офшорами. Наприклад, у США нерезиденти можуть уникати сплати федеральних податків на прибуток, якщо їхня діяльність не пов'язана з операціями всередині країни, однак у разі порушення цих умов статус «офшору» втрачається. Велика Британія дає можливість створювати офшорні ланцюги. Поширеною є схема, за якої компанія реєструє головний офіс у Великобританії, а її філія, через яку здійснюється основна діяльність, розташовується на Кіпрі. Останній приваблює підприємців завдяки відсутності подвійного оподаткування компаній, що робить його одним із популярних напрямів для реєстрації офшорів

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Розглянемо детальніше сутність, класифікацію та основні типи офшорних центрів, а також способи їхнього використання. Для позначення територій, де здійснюється фінансово вигідна діяльність, використовуються різноманітні терміни. У германомовних країнах ці території часто називають податковими оазисами, у франкомовних – податковим раєм, а в англійськомовних найбільш поширеним є термін «податкова гавань» (tax haven).

Зараз часто вживається термін «прибережний фінансовий центр» (offshore financial centre), який став синонімом понять «податкова гавань» або «офшорний центр». Важливо зазначити, що кожен клієнт по-своєму розуміє поняття «прибережний». Для деяких «прибережні оази» – це території з найбільш вигідними податковими та кредитними умовами, навіть якщо вони розміщені далеко від їхньої країни.

Крім того, важливо розрізняти поняття «офшорний центр» і «вільна економічна зона». Хоча офшорні центри можна вважати окремим видом або підкатегорією вільних економічних зон через спільну рису – низькі податки або їхню відсутність – між ними є важлива різниця. Вільні економічні зони орієнтовані на залучення продуктивного капіталу для накопичення доходу всередині зони, тоді як основною метою офшорних центрів є залучення іноземного фінансового капіталу, який приносить дохід як власникам капіталу, так і організаторам цих центрів. Дохід від таких центрів, як правило, генерується поза межами цих територій.

Особливість офшорних центрів, яка полягає в низькому оподаткуванні або повній відсутності податків, також не розкриває всієї складності цієї проблеми. Є країни, у яких не стягують податки з капіталу (наприклад, Науру, Вануату, Теркс і Кайкос), але при цьому можуть стягувати малі податки на прибутки, які надходять з-за кордону. Є й такі ситуації, коли розвинуті країни з прогресивним оподаткуванням встановлюють низькі ставки податків на прибутки, що надходять з-за кордону, або на певні категорії суб'єктів (наприклад, холдинги в Голландії). Швейцарія, попри високі фіскальні зобов'язання, також вважається офшорним центром завдяки легкості здійснення фінансових операцій і високому рівню збереження банківської таємниці.

Однією з характерних рис офшорних центрів є активне використання депонованого капіталу, який не зберігається без руху, а спрямовується на інвестиції в високоприбуткові галузі з мінімальним оподаткуванням за межами країни реєстрації.

Офшорні зони мають забезпечити легітимність своєї діяльності не лише в загальному контексті, але й у відносинах з іншими державами, отримавши їхню згоду на застосування низьких податкових ставок. Це важливий аспект, але не єдина перевага таких зон. Серед основних характеристик офшорних центрів можна виокремити такі:

- політична та економічна стабільність у країні;
- забезпечення фінансової та банківської таємниці;
- відсутність валютних обмежень;
- сучасні комунікаційні засоби та розвинена інфраструктура;
- зручна правова система;
- орієнтація на індивідуальні потреби інвесторів.

Економічна та політична стабільність є однією з основних умов для успішної діяльності офшорних центрів, оскільки інвестори уникають ризиків націоналізації власності та економічних криз. Також важливим фактором є політична стабільність: політичні зміни, зокрема прихід радикальних чи лівоорієнтованих елементів до влади, можуть суттєво вплинути на інвестиційний клімат. Пандемія COVID-19, військова дестабілізація або збройні конфлікти також є факторами, що можуть призвести до непередбачуваних наслідків для офшорних зон.

Одним із негативних аспектів офшоризації є вплив капіталу з країн, що часто супроводжується труднощами у відстеженні фінансових потоків. На рис. 1 показано країни зі значним впливом капіталу у 2024 році.

Політичний ризик є критичним фактором при прийнятті рішень щодо переміщення капіталу за кордон. Країни, де можливість військових переворотів є реальною, часто вважаються більш ризикованими для інвесторів, порівняно з колишніми колоніями, які мають сильні економічні та політичні зв'язки з метрополією. Проте, як показує досвід колишніх британських колоній, такі території мають менший ризик зовнішніх загроз від сильніших сусідів. З огляду на це Бермудські острови розглядаються як безпечніші порівняно з Багамськими, хоча в обох випадках є потенційний ризик расових заворушень.

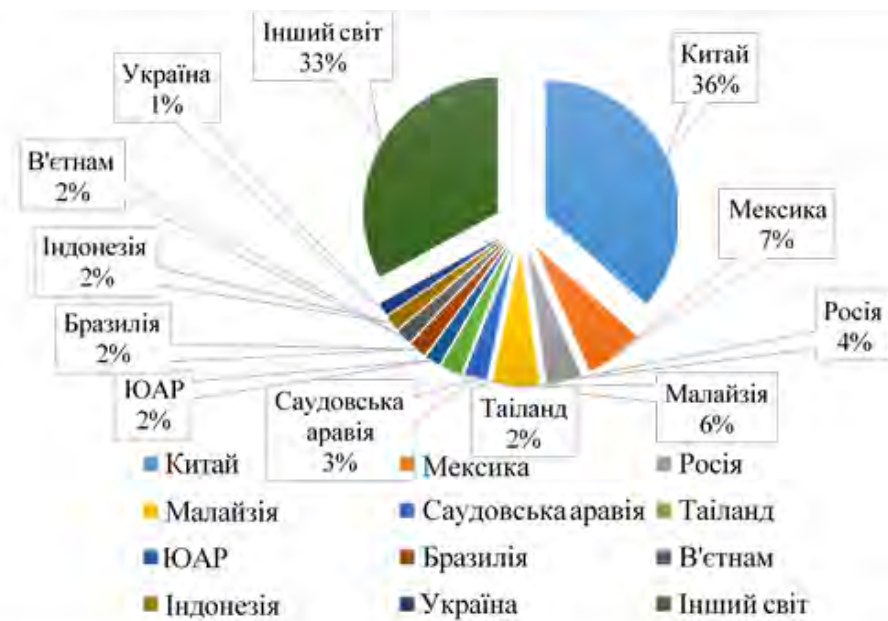

Рис. 1. Рейтинги країн за впливом капіталу, млрд дол. США, 2024 р.

Джерело: сформовано автором на основі [4]

Інвестори обачніше ставляться до країн із диктаторськими режимами, попри привабливі податкові умови, що пропонуються в таких державах. Проте вони повинні враховувати можливість політичних переворотів і націоналізації активів, що створює додатковий ризик для їхніх інвестицій.

Однією з важливих характеристик офшорних центрів є зобов'язання суворого захисту банківської таємниці. Це є загальною рисою таких центрів, де ліберальне законодавство забезпечує легкість відкриття банківських рахунків, водночас гарантується максимальна безпека та конфіденційність фінансових операцій. Банківський сектор офшорних юрисдикцій пережив значні зміни під впливом економічних коливань та посиленого антикризового регулювання. Багато фінансових центрів зазнали впливу капіталу через зниження довіри до стабільності офшорних схем [6].

У результаті посилення контролю за транзакціями й боротьби з фінансовими злочинами, банки змушені були запровадити жорсткіші механізми комплаєнсу. Водночас розвиток цифрових фінансових технологій дав змогу офшорним банкам розширити спектр послуг, зокрема надаючи можливості для операцій з криптовалютами. Це сприяло трансформації офшорних фінансових установ у прозоріші та регульовані структури.

Банківське законодавство в таких країнах зазвичай розмежовує міжнародну фінансову діяльність від внутрішньодержавної. Міжнародна фінансова діяльність, зокрема банківські операції, часто має статус екстериторіальності, що забезпечує її захист від будь-яких внутрішніх обмежень. Такі країни отримали назву «банківських оазисів». Їхнє законодавство не тільки гарантує конфіденційність банківських рахунків, але й забезпечує нерозголошення особистих даних власників цих рахунків. Будь-яке надання інформації розцінюється як правопорушення. У результаті дуже складно встановити особи вкладників банків у таких країнах, а ще важче розкрити імена власників самих банків. Пропонуючи клієнтам гарантовану конфіденційність, ці країни забезпечують можливість накопичення багатства без значного податкового навантаження.

У міжнародній практиці найбільш конфіденційними вважаються системи, де банкір не має змоги дізнатися особу свого клієнта. Такими є рахунки, що використовують систему ідентифікації за допомогою особистої печатки, як це реалізовано в Японії через рахунок з печаткою «натсуїн». В Австрії існує система рахунків на пред'явника («Überbringer Sparbuch»), для отримання внеску з яких надаються відповідні документи [15].

Законодавчий устрій офшорних центрів має значні відмінності. Якщо узагальнити, то території континентальної Європи здебільшого орієнтовані на Кодифіковане цивільне право, що бере свій початок від римського права,

а також кодифікаційних норм, сформульованих у кодексі Наполеона. Водночас країни, які були колишніми британськими колоніями або зберігають історичні зв'язки з Великою Британією, використовують судову систему Загального Права (Common Law), що ґрунтується на прецедентах – рішеннях, винесених раніше в аналогічних справах.

Наприклад, такі країни, як Швейцарія, Ліхтенштейн, а також території, що належать до Голландії, як-от Голландські Антили, використовують континентальне право. Водночас колишні британські колонії, як-от Багамські, Бермудські, Віргінські, Кайманові острови, Гібралтар та інші, дотримуються системи Загального Права. США через свою історію використовують обидві ці системи паралельно: у Луїзіані, де було впроваджено французьке законодавство, ще частково зберігається континентальне право, в інших частинах країни – система Загального Права. Схожа ситуація спостерігається в Ліберії та Панамі.

Офшоризація стала реальною загрозою не тільки для української економіки, а й для ефективного та збалансованого розвитку світової економічної системи загалом. Надаючи можливість податкової оптимізації та приховування власності, офшорні юрисдикції сприяють розвитку недобросовісної конкуренції, скороченню дохідної частини бюджетів країн світу, тінізації економіки, активізації процесів відмивання коштів та впливу капіталу тощо.

Висновки. Майбутнє офшорних центрів буде залежати від змін у глобальних фінансових правилах та податковій політиці розвинутих країн. З одного боку, посилення контролю за фінансовими потоками ускладнює використання офшорних юрисдикцій для ухилення від податків. З іншого – деякі країни змінюють своє законодавство, створюючи спеціальні режими для інвестиційних та технологічних компаній. Підвищений інтерес до цифрових активів і криптовалют відкриває нові можливості для розвитку офшорних фінансових послуг. У результаті офшорні центри можуть як втратити значну частину клієнтів, так і трансформуватися у високотехнологічні й більш прозорі фінансові хаби.

Після пандемії багато офшорних юрисдикцій, зокрема Кайманові острови, Британські Віргінські острови та Сінгапур, змінюють свою законодавчу базу, вводячи нові вимоги щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарів та автоматичного обміну податковими даними. Деякі країни також посилюють контроль за криптовалютними операціями, щоб запобігти використанню офшорних рахунків для відмивання коштів. Водночас з'являються нові фінансові інструменти, що дають змогу легальним інвесторам ефективно скористатися перевагами офшорних зон. Загальна тенденція свідчить про те, що попри міжнародний тиск, офшорні фінансові центри продовжують існувати як важливий інструмент глобального бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. OECD International Direct Investment Statistics 2020: website. URL: <https://www.10.1787/e6696186-en> (Last accessed: 20.02.2025)
2. Planning Information Service. Offshore Express 2021: website. URL: <http://www.offshoreexp.com/pdf0312> (Last accessed: 20.02.2025)
3. The Global Financial Centres Index 22: website. URL: <https://www.longfinance.net/programmes/financial-centre-futures/global-financial-centres-index/gfci-publications/the-global-financial-centres-index-22/> (Last accessed: 24.02.2025)
4. Top 6 best jurisdictions for foreigners in 2022: website. URL: <https://bbcincorp.com/offshore/articles/best-offshore-company-jurisdictions> (Last accessed: 20.02.2025)
5. Антологія офшорів: Путівник по українській офшорній павутині: веб-сайт. URL: https://voxukraine.org/longreads/panama/index_ua.html (дата звернення: 20.02.2025)
6. Варналій З., Мацур С. Критерії бенчмаркінгового дослідження зіставних компаній для застосування методу чистого прибутку трансфертного ціноутворення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2022. № 2. С. 12–16. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2022/219-2/2>
7. Давиденко Н. М., Войцехівська С. І. Офшоризація економіки в контексті забезпечення фінансової безпеки України. *Підприємство та інновації*. 2022. Вип. 22. С. 67–72. DOI:10.37320/2415-3583/22.11.
8. Денисова А. В., Гданов І. Р. Адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки держави. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 6. № 1. С. 141–146. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppr_2020_6\(1\)_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppr_2020_6(1)_27) (дата звернення: 24.02.2025)
9. Кондрат І. Ю., Папірник С. Є. Офшорні фінансові центри: особливості функціонування та вплив на вітчизняну й світову економіку. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-37-47

10. Лєган І. М., Супрунова І. В. Офшорні юрисдикції як інструмент тїнізації економіки та транснаціональної злочинності. *Право та державне управління*. 2021. № 2. С. 133–139. DOI: 10.32840/pdu.2021.2.20
11. Луцишин З., Фролова Т., Южаніна Н., Мазур М., Перебийніс Д. Сучасна офшоризація бізнесу у конструкті національної фїскальної безпеки. *Міжнародна економічна політика*. 2019. Вип. 30. №1. С. 70–112. URL: http://iejjournal.com/journals/30/2019_4_Yuzhanina_Mazur_Perebyinis.pdf. (дата звернення: 20.02.2025)
12. Масюк В. О., Чкан А. С. Офшорні зони: правові та фінансові аспекти діяльності. Актуальні проблеми, прїоритетні напрямки та стратегії розвитку України: зб. матеріалів доп. Учасн. II Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. 2021. URL: <https://itta.info/ofshorni-zoni-pravovi-ta-finansovi-aspekti-diyalnosti/> (дата звернення: 20.02.2025)
13. Процес деофшоризації в умовах умовах світової глобалізації: веб-сайт. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/6.pdf (дата звернення: 20.02.2025)
14. Сучасний стан розвитку офшорного бізнесу в світі: веб-сайт. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/128/110> (дата звернення: 20.02.2025)
15. Товкун І. М. Особливості правового регулювання діяльності офшорних компаній в умовах деофшоризації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 102–106. URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=110> (дата звернення: 18.02.2025)
16. Хоменко І. О., Волинець Л. М., Шамкало А. О. Особливості надходження прямих іноземних інвестицій та їхній вплив на економіку України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 1. С. 15–26. DOI: 10.25140/2411-5215-2021-1(25)-15-26.
17. Шкурат М., Кукель Г., Штефан Л., Мазур В. Розвиток індустрії 4.0 в ЄС: особливості та фінансове забезпечення в умовах постпандемічного відновлення. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. №2. С. 213–220. DOI: 10.55643/fcaptr.2.43.2022.3606